

ที่ ศก ๐๐๐๙/ ๔๕๕๙

ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ
ถนนเทพา ศก ๓๓๐๐๐

๓๐

มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เฝ้าระวังการระบาดของต๊กแตนทะเลทรายในประเทศไทย

เรียน นายอำเภอ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ข่าวประชาสัมพันธ์เตือนเฝ้าระวังการระบาดของต๊กแตนทะเลทรายในไทย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารเฝ้าระวังต๊กแตนทะเลทรายในประเทศไทย จำนวน ๑ ชุด
๓. มาตรการเฝ้าระวังต๊กแตนทะเลทรายในประเทศไทย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยกรมส่งเสริมการเกษตรได้แจ้งเฝ้าระวังการระบาดของต๊กแตนทะเลทรายในประเทศไทย เนื่องจากองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ประกาศเตือนเกี่ยวกับการระบาดของต๊กแตนทะเลทรายที่แพร่ขยายพันธุ์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางอาหารและการดำรงชีวิตในแอฟริกา ปัจจุบันได้ระบาดเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เยเมน โอมาน คูเวต บาห์เรน กาตาร์ อิหร่าน อินเดีย และประเทศปากีสถาน สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีรายงานพบการระบาด ประกอบกับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยไม่เหมาะต่อการขยายพันธุ์ของต๊กแตนทะเลทราย ซึ่งขอสภาพภูมิอากาศแห้งแล้งของทะเลทราย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงต้องเฝ้าระวังการอพยพเคลื่อนย้ายของต๊กแตนทะเลทรายเข้ามาในประเทศ

เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการระบาดของต๊กแตนทะเลทรายในประเทศไทย จังหวัดศรีสะเกษขอให้อำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและผู้สนใจรับทราบถึงวงจรชีวิต รูปร่างลักษณะของต๊กแตนทะเลทราย ลักษณะการทำลาย สถานการณ์การระบาด และมาตรการเฝ้าระวังต๊กแตนทะเลทรายอย่างต่อเนื่อง
๒. แจ้งให้เกษตรกรสำรวจแปลงปลูกพืชของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย กล้วยเลี้ยงสัตว์ วัชพืช ฝ้าย พืชผัก และไม้ผล หากพบต๊กแตนที่มีลักษณะคล้ายต๊กแตนทะเลทรายเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร ให้รีบแจ้งสำนักงานเกษตรอำเภอหรือสำนักงานเกษตรจังหวัดทันที

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งเกษตรอำเภอดำเนินการต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสว่าง กาลพัฒน์)

เกษตรจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

สำนักงานเกษตรจังหวัด

กลุ่มอารักขาพืช

โทร. ๐-๔๕๖๑-๕๗๘๓

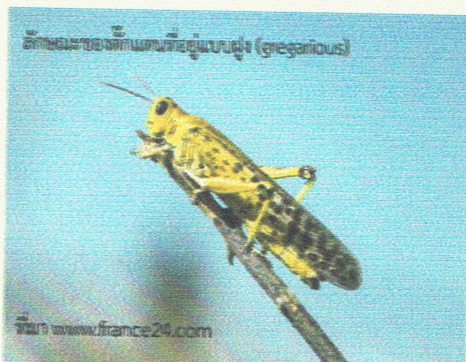
โทรสาร ๐-๔๕๖๑-๒๕๖๔

เฝ้าระวังการระบาดของตั๊กแตนทะเลทรายในไทย

นายสว่าง กาลพัฒน์ เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ แจ้งเตือนเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ เฝ้าระวังตั๊กแตนทะเลทรายในประเทศไทย เนื่องจากองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ประกาศเตือนเกี่ยวกับการระบาดของตั๊กแตนทะเลทรายที่ขยายพันธุ์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางอาหารและการดำรงชีวิตในแอฟริกา ปัจจุบันได้ระบาดเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เยเมน โอมาน คูเวต บาห์เรน กาตาร์ อิหร่าน อินเดีย และประเทศปากีสถาน

สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีรายงานว่าพบการระบาด ประกอบกับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยไม่เหมาะต่อการขยายพันธุ์ของตั๊กแตนทะเลทราย ซึ่งชอบสภาพภูมิอากาศแห้งแล้งของทะเลทราย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงต้องเฝ้าระวังการอพยพเคลื่อนย้ายของตั๊กแตนทะเลทรายเข้ามาในประเทศ

จึงขอให้เกษตรกรสำรวจแปลงปลูกพืชของตนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย หน่อเลี้ยงสัตว์ วัชพืช ฝ้าย พืชผัก และไม้ผล หากพบตั๊กแตนที่มีลักษณะคล้ายตั๊กแตนทะเลทรายเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร ให้รีบแจ้งสำนักงานเกษตรอำเภอหรือสำนักงานเกษตรจังหวัดทันที

ลักษณะของตั๊กแตนที่อยู่แบบฝูง (gregarious)

ลักษณะของตั๊กแตนที่อยู่แบบเดี่ยว (solitary)

ภาพตั๊กแตนทะเลทราย

ตั๊กแตนทะเลทราย (Desert locust) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Schistocerca gregaria* มีวงจรชีวิต 2-6 เดือน ตัวเต็มวัยมีสีน้ำตาลหรือเหลือง หากกินในเวลากลางคืน ถือเป็นศัตรูพืชอพยพต่างถิ่นที่เป็นภัยคุกคามซึ่งอันตรายมากชนิดหนึ่ง โดยสามารถเพิ่มจำนวนได้รวดเร็ว และอพยพเคลื่อนที่เป็นกลุ่มใหญ่เป็นระยะทางไกลได้ สามารถบินไปตามลมได้ถึง 150 กิโลเมตร/วัน สามารถปรับเปลี่ยนลักษณะและพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมเฉพาะ เข้าทำลายพืชได้หลากหลายชนิด (polyphagous) เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ อ้อย หน่อเลี้ยงสัตว์ วัชพืช ฝ้าย ผัก และไม้ผล กินได้ทุกส่วนของพืช ตัวเต็มวัยสามารถกินอาหารในปริมาณเท่าน้ำหนักตัวต่อวัน (2 กรัม/วัน) ฝูงตั๊กแตนขนาดหนึ่งตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 40-80 ล้านตัว สามารถกินอาหารชนิดหนึ่งภายในหนึ่งวันเท่ากับ 35,000 คน หรือเท่ากับอูฐ 20 ตัว หรือช้าง 6 ตัว

ตั๊กแตนศัตรูพืชที่สำคัญในประเทศไทย

ที่มา: <http://www.marsden.org.au/locusts/>

ภาพตั๊กแตนป่าทึง

ที่มา: <http://www.marsden.org.au/locusts/>

ภาพตั๊กแตนข้าว

ที่มา: <http://www.marsden.org.au/locusts/>

ภาพตั๊กแตนฝ้าย

ที่มา: www.thenewthailand.com.au

แหล่งข้อมูล: - กรมวิชาการเกษตร

- กรมส่งเสริมการเกษตร

เฝ้าระวังตึกแตนทะเลทรายในประเทศไทย

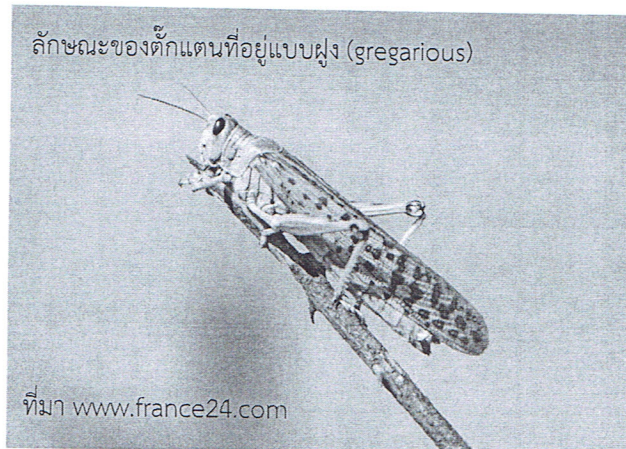
เรียบเรียงโดย

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและการจัดการดินปุ๋ย

กลุ่มส่งเสริมการวินิจฉัยศัตรูพืช

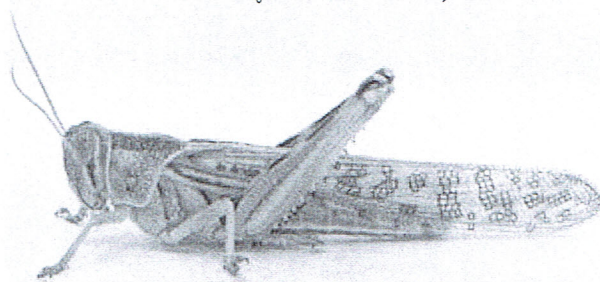
ตึกแตนทะเลทราย (Desert locust) หรือชื่อวิทยาศาสตร์ *Schistocerca gregaria* ถือเป็นศัตรูพืชอพยพต่างถิ่นที่เป็นภัยคุกคามซึ่งอันตรายมากชนิดหนึ่ง โดยสามารถเพิ่มจำนวนได้อย่างรวดเร็ว และอพยพเคลื่อนที่เป็นกลุ่มใหญ่เป็นระยะทางไกลได้ สามารถบินไปตามลมได้ถึง ๑๕๐ กิโลเมตร/วัน มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนลักษณะและพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมเฉพาะ เข้าทำลายพืชได้หลากหลายชนิด (polyphagous) เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ อ้อย หน่อเลี้ยงสัตว์ วัชพืช ฝ้าย ผัก และไม้ผล กินได้ทุกส่วนของพืช จึงมีศักยภาพในการทำลายล้างและแพร่ระบาดสูง ตัวเต็มวัยสามารถกินอาหารในปริมาณเท่าน้ำหนักตัวต่อวัน (๒ กรัม/วัน) ฝูงตึกแตนขนาดหนึ่งตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔๐-๘๐ ล้านตัว สามารถกินอาหารชนิดหนึ่งภายในหนึ่งวันเท่ากับ ๓๕,๐๐๐ คน หรือเท่ากับอูฐ ๒๐ ตัว หรือช้าง ๖ ตัว

ลักษณะของตึกแตนที่อยู่แบบฝูง (gregarious)

ที่มา www.france24.com

ลักษณะของตึกแตนที่อยู่แบบเดี่ยว (solitary)

ที่มา Tom Fayle, University of Cambridge

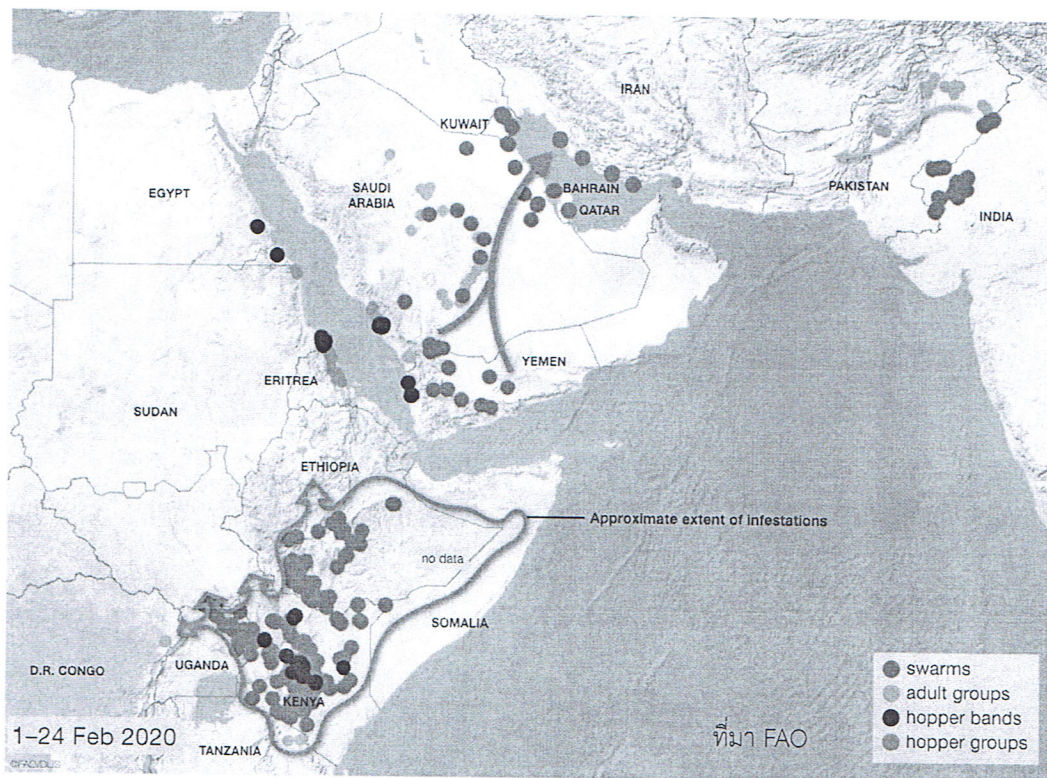
วงจรชีวิต

ตึกแตนทะเลทราย มีวงจรชีวิต ๒-๖ เดือน ระยะเจริญเติบโตแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ไข่ ตัวอ่อน และตัวเต็มวัย

ไข่ - มีระยะ ๒ สัปดาห์ หรือ ๑๐-๑๕ วัน หลังผสมพันธุ์ เพศเมียวางไข่ในดินร่วนปนทราย เรียงเป็นฝักซึ่งมีรูปร่างเป็นทรงกระบอกยาว ๓-๔ ซม. มีจำนวน ๙๐-๑๖๐ ฟอง/ฝัก ไข่มีลักษณะคล้ายเมล็ดข้าว เพศเมีย ๑ ตัว วางไข่ได้ ๑-๓ ฝัก/ครั้ง และวางไข่ได้ ๓ ครั้ง/รุ่น หากมีการระบาดมากสามารถพบฝักไข่ได้มากถึง ๑,๐๐๐ ฝัก/ตารางเมตร

ตัวอ่อน - มีระยะเวลา ๖ สัปดาห์ (๓๐-๔๐ วัน) ลอกคราบ ๕-๖ ครั้ง ตัวอ่อนวัย ๑ มีสีดำ และวัย ๒-๕ มีสีดำสลับเหลือง

ตัวเต็มวัย - มีระยะเวลา ๒-๔ เดือนโดยเฉลี่ย มีสีน้ำตาลหรือเหลือง หากกินในเวลากลางคืน จากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตึกแตนทะเลทรายเมื่อประชากรหนาแน่นบางตัวอาจแยกมาอาศัยแบบเดี่ยว ซึ่งตึกแตนทะเลทรายที่อาศัยแบบเดี่ยวจะมีลำตัวสีน้ำตาล และตึกแตนทะเลทรายที่อาศัยแบบกลุ่มจะมีตัวอ่อนสีชมพู ตัวเต็มวัยสีเหลือง ทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นคนละชนิดกัน

สถานการณ์การระบาด

เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๐๒๐ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ประกาศเตือนเกี่ยวกับการระบาดของตั๊กแตนทะเลทรายที่เพิ่มขึ้นเป็นประวัติการณ์อย่างมากและเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงด้านอาหารและการดำรงชีวิตในแอฟริกา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดสภาวะที่เหมาะสมต่อการขยายพันธุ์ของตั๊กแตนทะเลทราย ปัจจุบันได้ระบาดเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันตกเฉียงใต้ ประเทศที่มีการระบาดของตั๊กแตนทะเลทราย ได้แก่ เอธิโอเปีย เคนยา โซมาเลีย เจริญ ซูดาน ยูกันดา จิบูตี ซาอุดีอาระเบีย เยเมน โอมาน คูเวต บาห์เรน กาตาร์ อิหร่าน อินเดีย และปากีสถาน

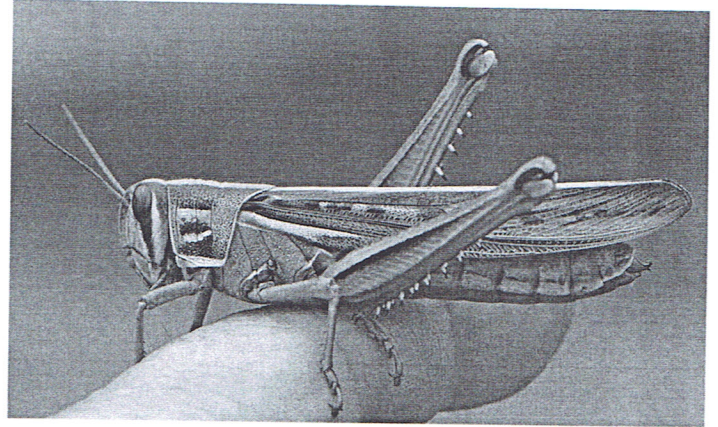
สำหรับประเทศไทยยังไม่พบรายงานการระบาด ประกอบกับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยไม่เหมาะสมต่อการขยายพันธุ์ของตั๊กแตนทะเลทรายซึ่งชอบสภาพอากาศแห้งแล้งของทะเลทราย แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังติดตามการอพยพเคลื่อนย้ายของตั๊กแตนทะเลทรายในต่างประเทศ หากสำรวจพื้นที่บริเวณชายแดนฝั่งตะวันตกของประเทศไทยและพบศัตรูพืชที่มีลักษณะใกล้เคียงตั๊กแตนทะเลทรายให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบ

ด้กแตนศัตรูพืชที่สำคัญในประเทศไทย

ด้กแตนปาทั้งก้า (Bombay Locust)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Patanga succincta* (Linnaeus)
จัดอยู่ในกลุ่มด้กแตนหนวดสั้นเช่นเดียวกับด้กแตน
ทะเลทราย

รูปร่างลักษณะ มีขนาดใหญ่ รูปร่างเรียวยาว บินเร็ว และ
ว่องไว ตัวผู้ ความยาวจากหัวถึงปลายปีก ๖-๖.๕
เซนติเมตร ตัวเมีย ความยาว ๗.๖-๗.๘ เซนติเมตร
ระยะเป็นตัอ่อนมีสีเขียว สีเหลือง แต่เมื่อเป็นตัเต็มวัย
ลำตัจะมีสีน้ำตาลอ่อนสลับกับสีน้ำตาลแก่ แก้มทั้ง ๒ ข้างมี
แถบสีดำพาดจากขอบตารวมด้านล่างถึงปาก ปีกยาวเลย
ปลายส่วนท้องไปประมาณ ๑/๕ เท้าของตั ปีกคู่แรกแข็ง
มีแถบสีเหลืองและสีน้ำตาล ยาวไปต่อกับแถบสีเดียวกับกับ
แถบที่อยู่บนสันอกและหน้าผากพอดี ปีกคู่ที่ ๒ เป็นเยื่อ
บางใส โคนปีกมีสีม่วงแดงหรือสีชมพู
พืชอาหาร เช่น ข้าวโพด อ้อย ส้ม ข้าวฟ่าง ถั่วเหลือง ข้าว
มะพร้าว หนุ่ยดินตติ ปาล์มน้ำมัน ไม้ เป็นต้น

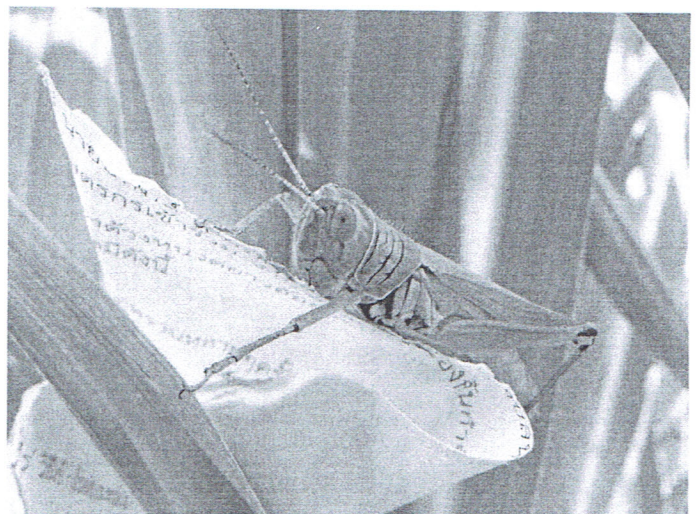

ที่มา <https://memobird.exblog.jp/>

ด้กแตนข้าว (Rice grasshopper)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hieroglyphus banian* (F.)
ด้กแตนชนิดนี้เคยระบาดในนาข้าว จึงได้ชื่อว่า ด้กแตนข้าว
ต่อมาจึงมีระบาดในไร่อ้อย

รูปร่างลักษณะ ขนาดกลาง มีสีเขียวอ่อน เมื่อมีอายุมากจะ
มีสีเหลืองอมส้ม ปลายหนวดสีดำ ตาสีน้ำตาลเข้ม บนแผ่น
หลังอกปล้องแรกมีเส้นสีดำพาดขวางอยู่ ๔ เส้น ตรงเข้า
หรือข้อพับของขาหลังมีสีดำเห็นชัดเจน
พืชอาหาร ได้แก่ ฝ้าย ละหุ่ง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง เป็นต้น

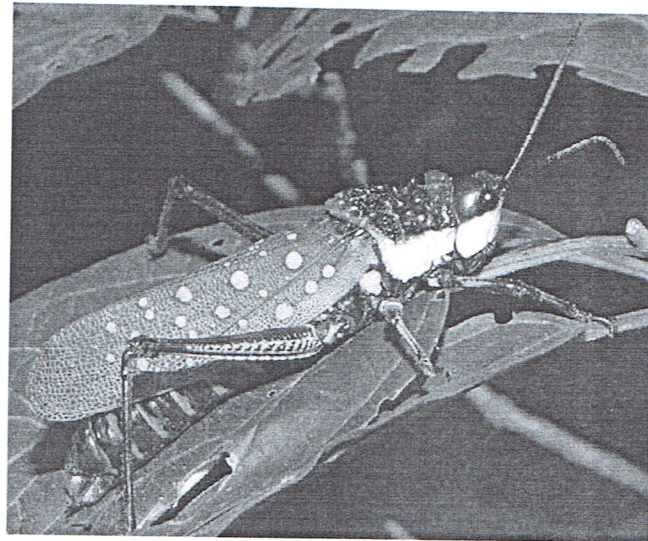
ที่มา www.thairath.co.th

ตั๊กแตนผี (Spotted grasshopper)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aularches miliaris* (Linnaeus)

เคยพบการระบาดมากในพื้นที่ภาคใต้

รูปร่างลักษณะ ลำตัวมีสีดำ ปีกสีเขียวมีจุดสีเหลือง
ส่วนคอขรุขระมีตุ่มสีเหลืองหรือสีส้ม หัวสีเขียวเข้ม
ปากและส่วนท้องเป็นสีดำ ที่รอยต่อระหว่างปล้องท้อง
เป็นสีแดงหรือส้ม ลำตัวยาวประมาณ ๖-๗ เซนติเมตร
การเคลื่อนย้ายไม่ไกลมากนักในช่วงตัวเต็มวัย
พืชอาหาร เช่น มะพร้าว สนทะเล สนปฏิพัทธ์ หมาก
มังกุด มะม่วง กล้วย ฝรั่ง ทูเรียน กล้าข้าว ข้าวโพด
มะม่วงหิมพานต์ สาบเสือ ตาตุ่ม ผกากรอง มะหาด
เหียง ตะแบก เปล้า ระหัดน้ำ ติ้ว ตะกู แก้ว หนาม
เคล็ด ตะเคียนทอง ตะเคียบ ยางพารา ปาลมน้ำมัน
เสลาใบใหญ่ เสี้ยวป่า กระพี้เขาควาย หม่อน หญ้าใบ
ไผ่ ใบส้มดีงา ใบไม้กวาด บอน มะค่าไก่ กระตักไก่
จันทน์ ใบเม่า พลับ ยาง คัดเค้า อ้อดั่ง อีเหม็น และคาง

ที่มา www.1a.biotech.or.th/

แหล่งอ้างอิง

๑. www.fao.org
๒. www.kasetkawna.com
๓. www.ricethailand.go.th
๔. สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร
๕. ดร.นันทศักดิ์ ปิ่นแก้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มาตรการการเฝ้าระวังตักแตนทะเลทราย (Desert locust) ในประเทศไทย

มาตรการที่ 1 การติดตามสถานการณ์และสำรวจตักแตนทะเลทรายบริเวณชายแดน

- ติดตามสถานการณ์การระบาดและทิศทางการเคลื่อนย้ายของตักแตนทะเลทรายในต่างประเทศ
Locust Watch

- สำรวจแปลงพืชอาหารของตักแตนทะเลทรายที่อยู่ในบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้านที่มีรายงานการระบาด ตรวจสอบชนิดของตักแตน โดยเปรียบเทียบกับรูปภาพตักแตนทะเลทราย ในกรณีที่พบมีลักษณะใกล้เคียงตามภาพตัวอย่าง บันทึกตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์จุดที่ให้เก็บตัวตักแตนใส่ถุงพลาสติกที่เตรียมไว้ให้ และนำส่งที่สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช เพื่อนำมาจำแนกชนิดว่าเป็นตักแตนทะเลทรายหรือไม่

สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร

เลขที่ 50 (อาคารจักรทอง) ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

มาตรการที่ 2 การป้องกันกำจัดตักแตนทะเลทราย ในกรณีพบในเขตประเทศไทย

วิธีการ

- เมื่อตรวจพบตักแตนทะเลทราย ให้ทำการป้องกันกำจัดโดยวิธีการที่เหมาะสม เช่น ใช้ตาข่ายหรือสวิงจับตัวตักแตนมาทำลายเพื่อป้องกันไม่ให้ตักแตนผสมพันธุ์ และวางไข่

วิธีการใช้สารเคมี

- ทำการป้องกันกำจัดโดยใช้สารฆ่าแมลงชนิดใดชนิดหนึ่งดังต่อไปนี้

ชื่อสารฆ่าแมลง	อัตราต่อน้ำ 20 ลิตร	กลุ่มสาร ^{2/}
1. ฟิโปรนิล (Fipronil) 5% SC	30 มล.	2B
2. อีโทเฟนพ록ซ์ (Etofenprox) 20% EC	40 มล.	3A
3. เดลตาเมทริน (Deltamethrin) 3% EC	20 มล.	3A
4. แลมป์ดาไซฮาโลทริน (Lambda cyhalothrin) 2.5% EC	20 มล.	3A
5. เอสเฟนวาเลอเรต + เฟนิโตรไทออน (esfenvalerate+ fenitrothion) 1.25 + 25% W/V EC	40 มล.	3A + 1B
6. ไดฟลูเบนซูรอน (Diflubenzuron) 25% WP	30 กรัม ^{1/}	15

หมายเหตุ ^{1/} ใช้ในช่วงตักแตนในระยะตัวอ่อนเท่านั้น

^{2/} พ่นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามคำแนะนำ เพื่อลดความต้านทานต่อสารกำจัดแมลง

วิธีการใช้ชีววิธี

- การพ่นด้วยเชื้อราเขียว *Metarhizium anisopliae* หรือ สารชีวภัณฑ์อื่น ๆ เช่น เชื้อโปรโตซัว

วิธีการอื่น ๆ

- ถ้ามีการระบาดรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลการเกษตรเป็นวงกว้าง จังหวัดอาจจะ

พิจารณาประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ

- นำตักแตนทะเลทรายมาบริโภค โดยการทอดให้สุก เช่นเดียวกับตักแตนป่าทั้งก้าม